

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2139-20#Text>. 5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.

УДК 330.322:342

Мельниченко П. В., аспірант кафедри економіки, обліку і оподаткування

Науковий керівник: **Сакун О. С.**, д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ФІСКАЛЬНІ ІНСТРУМЕНТИ НАРОЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Ключові слова: інвестиційний потенціал, оподаткування, податки, управління інвестиційним потенціалом, фіскальні інструменти.

Досвід провідних країн світу щодо використання фінансових інструментів стимулювання нарощення інвестиційного потенціалу свідчить про те, що за умови узгодженості дій та створення їх необхідного різноманіття можна отримати значний вплив на господарські та економічні процеси, що є особливо важливим при необхідності залучення припливу інвестицій до національної економіки.

Інструменти фіскального стимулювання інвестиційної діяльності, які широко використовуються у зарубіжних практиках, мають певні переваги порівняно з прямими бюджетними важелями, а саме:

- збереження незалежності приватного сектору у прийнятті рішень щодо напрямів реалізації інвестиційно-інноваційної політики;
- уникнення формування ринку інноваційної продукції, що здатен функціонувати лише за штучної підтримки держави;
- зменшення рівня бюрократизму в системі органів державної влади;
- незалежність від послідовності стадій бюджетного процесу та необхідності затвердження асигнувань, а також узгодження інтересів різних відомств і ухвалення законодавчих актів;
- стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств різних галузей промисловості на основі дотримання принципів справедливості та ефективності господарського процесу [1].

Для прикладу наведемо основні пріоритетні напрями податкової політики США: збільшення бази оподаткування, скорочення найбільших значень ставок оподаткування, зменшення фіскальної функції податків за рахунок переважання інших функцій, лібералізація ставок оподаткування, рівнозначне податкове навантаження при однаковому рівні доходу незалежно від форми інвестування [2]. З метою усунення наслідків кризових процесів в економіці в країні робляться спроби в першу чергу скоротити податкові пільги для запобігання можливості платників зменшити свої податкові зобов'язання. Проте такі заходи не розповсюджуються на тих суб'єктів господарювання, які задіяні в реалізації пріоритетних інноваційних проектів, а також не зменшують обсягів інвестування, вони, як правило, мають право на додаткові податкові преференції [3]. Також у США в рамках програми формування робочих місць The American Jobs Act надаються податкові пільги на капітальні інвестиції.

Механізм стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів у Великобританії схожий за принципом побудови на американський, проте йому притаманні певні особливості. Наприклад, ставки податку на прибуток корпорацій встановлюються щорічно на фінансовий рік, який завершився. Корпораціям надано право всі витрати на НДДКР відносити на витрати виробництва незалежно від розміру. Окрім цього, у англійській системі оподаткування притаманна досить велика кількість пільг. Зокрема це стосується обкладання податком дивідендів компаній та прибутку на приріст капіталу [2]. Таким чином, навіть в сучасних умовах загострення кризових явищ зберігається тенденція до податкового стимулювання активізації інвестиційних процесів [3].

Уряд Німеччини широко використовує неоподатковувані надбавки на виробництво товарів за рахунок інвестицій, а також інвестиції у сферу НДДКР, зменшення ставок корпоративного податку, зміна податкової структури, зменшення податку на дохід і прибуток з одночасним збільшенням податку на споживання та додану вартість [2].

Податкова система Франції характеризується широким спектром інструментів стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів. У цій країні вже з 90-х рр. впроваджено податкову політику збільшення пільг щодо користування коштами податкового кредиту на проведення дослідницьких робіт, підвищується його найбільший розмір, спрощується порядок і процедура оформлення права на пільги щодо його отримання, створюються більш сприятливі умови для венчурних компаній. Також таким суб'єктам господарювання надається право нараховувати податковий кредит на підставі приросту витрат на НДДКР стосовно загальної суми витрат, які були здійснені в попередні роки [2]. Зокрема, урядом Франції встановлено преференційний податковий режим для підприємств у спеціальних зонах підприємницької діяльності (у районі Дюнкерка, Ля Сіота, Ля Сена). Податкові пільги діють також для підприємств, які виконують програму підготовки кадрів на виробництві, а також фірмам, що здійснюють діяльність в рамках програми науково-технічних досліджень (30 % від щорічного приросту витрат на науково-дослідні потреби) [4, с. 65].

Якщо більш детально розглянути питання фіскального стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, то найпоширенішим з його інструментів є введення спеціального режиму оподаткування для суб'єктів інноваційної діяльності. Цей інструмент є досить ефективним оскільки його застосування вимагає від всіх учасників інвестиційно-інноваційного процесу жорсткого дотримання всіх процедур та цільового використання отриманих преференцій, що в свою чергу обумовлює здійснення постійного моніторингу їх результативності з метою досягнення бюджетних та соціально-економічних завдань [8].

Наведена аргументація щодо зміни підходів до визначення системи державного впливу на формування і нарощення інвестиційного потенціалу національної економіки, дає змогу зробити висновки про необхідність пошуку найвагоміших інструментів впливу у контексті оподаткування.

Список використаних джерел: 1. Блискавка Т. Зарубіжний досвід фіскального регулювання інноваційного процесу в економічно розвинених країнах. *Дослідження міжнародної економіки: збірник наукових праць*. 2011. Вип. 1(66). С. 155-165. 2. Литвиненко Я. В. Податкова політика. Київ: МАУП, 2003. 224 с. 3. Innovations in taxation: A new forum for tax reform professionals. Fiscal reform & Economic Governance. URL: <http://www.fiscalreform.net>. 4. Затонацька Т. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. Вип. 9 (161). С. 6-10. 5. Сакун О. С. Інструменти державної фінансової підтримки інвестиційної основи структурної модернізації економіки. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 4 (15). С. 56-61.

УДК 336.226:355.01

Буряк А. П., здобувачка вищої освіти гр. ОА-191

Науковий керівник: **Перетяцько Ю. М.**, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет "Чернігівська політехніка", м. Чернігів, Україна

ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: податок на додану вартість, податкові накладні, відшкодування

Одним з основних джерел надходжень до державного бюджету є податок на додану вартість (далі - ПДВ). ПДВ є специфічним податком, оскільки підлягає до відшкодування з бюджету. Лише у 2022 році із державного бюджету було відшкодовано понад 50 млрд. грн [1]. Але під час воєнного стану таке відшкодування здійснюється із досить суттєвими затримками, що негативно впливає на діяльність суб'єкта господарювання. Оскільки це означає недоотримання 20 % оборотних коштів.